

שם משמאל דברים פרשת כי תצא שנה תרעז

1

שנת תרע"ז

במד"ר זש"ה אורח חיים פן תפלו נעו מעגלותי לא תדע, מהו אורח חיים פן תפלו א"ר אבא בר כהנא אמר הקב"ה לא תהא יושב ומשקל במצוותי של תורה כענין שנא' ושקל בפלוס הרים ולא תהא אומר הואיל והמצוה זו גדולה אני עושה וכו' כך לא גילה הקב"ה מתן שכרן של מצוות חוץ משתי מצוות החמורה שבחמורות והקלה שבקלות, כיבוד אב ואם חמורה שבחמורות ומתן שכרה אריכות ימים וכו' והקלה שבקלות שילוח הקן ומהו שכרה אריכות ימים וכו':
ויש להתבונן למה באמת שכרן שוה, והלא משנה שלימה שנינו (אבות פ"ה) לפום צערא אגרא, וכבר דברנו בזה. ונראה עוד לומר, דהנה (קידושין ל"ט ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ולמען ייטב לך והארכת ימים פירשו ז"ל לעולם שכולו טוב ולעולם שכולו ארוך זהו עוה"ב. והנה עוה"ב עין לא ראתה אלקים זולתך, והוא דבר שבלתי אפשר לצייר לפני שוכני בתי חומר וכמ"ש הרמב"ם שהוא כשם שא"א לצייר לפני הסומא מלידה ומבטן המראה ולפני החרש נועם הקולות והנגינות: ויש להוסיף ולומר כי עוה"ב הוא עולם המצפון, ע"כ א"א שיהי' נגלה לבו"ד שהוא בעוה"ז עולם הנגלה. ומה שגילה בשתי המצוות הנ"ל מתן שכרן לעוה"ב, אין זה מהות ואיכות השכר, אלא שבשכר המצוה יזכה ויגיע לעוה"ב שהוא עולם שכולו טוב וכולו ארוך, אבל השכר שיקבל שם א"א לצייר מה הוא, ושם בודאי אין שכר של זה דומה לשל זה, ואפי' במצוה אחת שינוי השכר לפי מהות ואיכות העשי' כמסת רגש הנפש וההתלהבות ודביקות ויראה ואהבה שהיו בעשייתה, כי עוה"ב הוא עולם המצפון, וזוכין לה' בשביל המצפון שבמצוה כמ"ש החובת הלבבות, וזהו שבמשנה לפום צערא אגרא, אבל לזכות לעוה"ב הוא בהכרח לכל המצוות בשוה, וכמו שמשלו משל שכולם נכנסין בשער אחד ושם נותנין לכאו"א מדור לפי כבודו. ובאשר התורה לא ביארה אלא שכר שיזכה ויגיע לעולם ההוא ולא יותר, בזה הורה לנו שא"א להגיד עצם שכר עוה"ב הנעלם לבו"ד בעוה"ז עולם הנגלה, ושוב אין שייך להיות יושב ומשקל איזה מצוה גדולה ושכרה מרובה באשר זוכין לו בשביל חלקי המצפון שבמצוה, בודאי שבשכר מצוה קטנה אלא שנעשתה ברגש הנפש והתלהבות יתרה יזכה לרב טוב הצפון, יותר מבשביל מצוה גדולה שנעשתה ברגש נפש מועט:

מדרש רבה דברים פרשה ו' פסקה ג':

2

"זה שאמר הכתוב (משלי א') 'כי לית חן הם לראשך': רבנן אמרי, נעשה דברי תורה חן לרשיוותך. כיצד? אדם בן תורה בשעה שהוא מזקין הכל באין ומסבבין אותו ושואלין אותו דברי תורה. דבר אחר, מהו כי לית חן? אמר רבי פנחס בר חמא: לכל מקום שאתך המצות מלוות אותך, 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך', אם עשית לך דלת המצות מלוות אותך, שנאמר (דברים ו') 'וכתבתם על מוֹזוֹת ביתך', אם לכשת כלים חדשים המצות מלוות אותך, שנאמר (דברים כ"ב) 'לא תלכש שעטננו', אם הלכת לגלח המצות מלוות אותך שנא' (ויקרא י"ט) 'לא תקיפו פאת ראשכם', ואם היה לך שדה והלכת לחרוש בתוכה המצות מלוות אותך, שנאמר (דברים כ"ב) 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדו', ואם זרעת אותה המצות מלוות אותך, שנא' (שם) 'לא תורע כרמך כלאים', ואם קצרת אותה המצות מלוות אותך, שנא' (שם כ"ד) 'כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה'. אמר הקב"ה: אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדוך המצות מלוות אותך, מניין? שנא' 'כי יקרא קן צפור לפניך'."

"כי נר מצנה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסרי" (משלי ו' כ"ג).
הרי המשיל החכם מכל אדם את המצוה לינר - לכלים הגשמיים
המקבלים את האור ומחזיקים את האש - הפתילה, השמן, הכלי
וכדומה (כידוע, בלשון הקודש ער' זהו הכלי המחזיק את השמן). לעומת
זאת, את התורה המשיל שלמה המלך ליאורי - לעצם ההארה, לשלהבת
(מבואר בהקדמת המהר"ל לספרו דרך חיים).

דמיון התורה לאור מתבטא גם בשמה בארמית. יאורייתא, על שם
האור, וכמו כן המקום בו הניחו את לוחות הברית, שורש התורה, נקרא
"ארוך" - על שם האור.

ומשמעות הדברים, שהתורה היא בחינת אור מופשט המאיר את עיני
השכל בגילוי המציאות האמיתית, מציאות הקיימת במערכת רוחנית
עליונה שמעבר למערכת הגשמית המוחשית¹, התורה היא בחינת היאורי
המאיר לנו את רצונו יתברך.

לעומת זאת, המצוה דומה לנר, לפי שעל ידה אור התורה מוצא
אפשרות לחול על הגוף הגשמי. המצוה מרוממת את בחינת המעשה של
האדם, ומשיקת אותה למערכת העליונה של התורה.

כדי לטעום עוד מעומק הענין, עלינו להתבונן בשורש המושג הנקרא
מצוות (כפי מה שקיבלנו).

נפתח בשאלה: כלל המצוות הן ציווי הבורא אל האדם. ואכן לפי
דקדוק הלשון המלה הנכונה לאותם ציוויים היתה צריכה להיות
ציוויים. אכן השם בכתוב לאותה מערכת של ציוויים היא 'מצוות', על
דרך הכתוב (קהלת ח' ה'): "שומר מצוה לא ידע דבר רע", וכמשל (משלי
י"ג י"ג): "ניכר מצוה הוא שלום" והמלה מצווה איננה מובנת, והיא
נראת כאינה נכונה, לכאורה, מבחינה דקדוקית.

אך הביאור הוא, שבכל שותפות שבין שני צדדים ישנן ג' בחינות:
הצד הראשון, הצד השני והמצב הכולל. לדוגמא, בהלואה ישנם: לוה
מלוה והמצב הכולל - מלנה.

זהו איפוא ביאור המלה מצוה - המורה על המצב הכולל של ג'
הבחינות הקיימות במערכת המצוות. המלה מצוה, היא על משקל המלה
מלנה - והיא כוללת את הייחוד של המצוה והמצוה.

נמצא, שהמלה מצוה כוללת הרבה מעבר לעצם הציווי, היא רומזת
אל תוכן פעולות המצוות. שכן על ידי קיום המצוות נוצר מצב של חיבור
והתקשרות בין המצוה למצוה. על דרך דברי השליה שפירש שמצווה
מלשון צוותא, 'התחברות יחד' של הבורא והנברא.

סוד מעלת המצוות - דברי הזוהר

מבואר בתיקוני זוהר (דף ע"ג ע"א, מובא גם בשלי"ה), שבמלה 'מצוה'
רמוז השם י-ה-ו-ה. האותיות האחרונות של המלה מצוה מכוונות כנגד
ו"ה שבשם י-ה-ו-ה. והאותיות מ' צ' מתחלפות עם האותיות י"ה, בא"ת
בייש' (א"ת בייש מחליפים את האות אל"ף עם תי"ו ובי"ת בשי"ן וכן
הלאה).

ועל זה רומז הכתוב (ספר דברים כ"ט כ"ח): "הנסתרות לי-ה-ו-ה
אלהינו, והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת".
פירוש, שיש למצוה פן נגלה ופן נסתר, חלק הראשון של השם י-ה אינו
מופיע בצורה גלויה במלה מצווה, לעומת האותיות וא"ו ה"א, הרמוזות
במלה והנגלות, שהן מופיעות בצורה גלויה במלה מצוה (קיבלתי).

נמצא, שהאדם אשר זוכה "לעשות את כל דברי התורה הזאת" הרי
הוא מתקשר ודבק לשמו יתברך הרמוז - בנסתר ובנגלה - במלה מצוה,